

พิธีชิงจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานบรรพชนนิรนามจีนไทย:
กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์
The Gongji Qingming Ceremony through a Case Study of the Sawang
Chanyatham Foundation, Buriram Province

วิภาดา ทองธรรมศิริ¹

Wipada Thongtamsiri

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University

อีเมล : wipada.tt@bru.ac.th

DOI: <https://doi.org/10.14456/jhusoc.2026.14>

Received: 20 May 2026 ; Revised: 30 June 2026 ; Accepted: 4 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาขั้นตอนและรายละเอียดของพิธีชิงจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย และ 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของพิธีชิงจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม ผ่านการมีส่วนร่วมในพิธี ร่วมกับการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า พิธีชิงจีมีลำดับขั้นตอนที่สะท้อนความเชื่อและแบบแผนพิธีของชาวจีน โดยเริ่มจากการไหว้ขอขอบคุณศาลเจ้าที่ ได้แก่ ศาลฮกเต็ก ศาลแป๊ะกง และศาลโหงวไต้หวัน ภายในพื้นที่สุสานสว่างจรรยาธรรม ก่อนเข้าสู่พิธีชิงจีเคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย นอกจากนี้ พิธีชิงจียังสะท้อนคุณค่าใน 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ เกิดเงินหมุนเวียนในตลาดและร้านค้าท้องถิ่น ด้านสังคมและจิตอาสาที่ส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของกลุ่มมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน และด้านวัฒนธรรมที่ช่วยสืบทอดอัตลักษณ์ ความเชื่อ และประเพณีของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน ให้ดำรงอยู่ในบริบทสังคมไทยร่วมสมัย จึงสะท้อนให้เห็นว่าพิธีชิงจีเซ็งเม้งไม่ได้มีความหมายเพียงในฐานะพิธีกรรมทางความเชื่อ แต่ยังเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงผู้คน และความทรงจำ

คำสำคัญ : พิธีชิงจี, เทศกาลเซ็งเม้ง, สุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย,
มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน, จังหวัดบุรีรัมย์

Abstract

This academic article aims to: 1) examine the procedures and ritual practices of the Gongji Qingming Ceremony held at the Memorial Cemetery for Unidentified Chinese-Thai Ancestors; and 2) investigate the value of the Gongji Qingming Ceremony through a case study of the Sawang Chanyatham Foundation, Buriram Province. The study employed qualitative field research methods, including participant observation in the ceremony and interviews with key informants. The findings revealed that the Gongji Qingming Ceremony follows a sequence

¹ Corresponding author's E-mail: wipada.tt@bru.ac.th

of ritual practices that reflect traditional Chinese beliefs and ceremonial conventions. The ceremony begins with expressions of gratitude and offerings at the guardian shrines within the Sawang Chanyatham Cemetery, namely the Hok Tek Shrine, Pae Kong Shrine, and Ngow Thow Shrine, before proceeding to the Gongji ceremony at the Memorial Cemetery for Unidentified Chinese-Thai Ancestors. Furthermore, the ceremony demonstrates significant value in three major aspects. First, from an economic perspective, it generates income for the local community through the purchase of goods and services associated with the event. Second, from a social perspective, it promotes cooperation, volunteerism, and active participation among members of the Sawang Chanyatham Foundation. Third, from a cultural perspective, it contributes to preserving and transmitting the cultural identity, beliefs, and traditions of the Sawang Chanyatham Foundation, thus ensuring their continuity within contemporary Thai society.

Keywords: Gongji Qingming Ceremony, Qingming Festival, Memorial Cemetery for Unidentified Chinese-Thai Ancestors, Sawang Chanyatham Foundation, Buriram Province

บทนำ

ในทุกสังคมย่อมมีวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณีที่แตกต่างกันออกไป ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรม ชาวไทยเชื้อสายจีนมีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษตามประเพณี ในเทศกาลต่าง ๆ หลายครั้ง หากนับตามปฏิทินจีน ในรอบหนึ่งปี จะมีการไหว้เจ้า หรือไหว้บรรพบุรุษ รวม 8 เทศกาลสำคัญ หรือเรียกเป็นสำเนียงภาษาแต้จิ๋วว่า เตียจิวสี่นั๊ปยั๊ย (潮州时年八节) ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลโคมไฟ เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลไหว้บะจ่าง เทศกาลสารทจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์ เทศกาลไหว้ขนมบัวลอย และเทศกาลไหว้สิ้นปี (ถาวร สิกขโกศล, 2554, น. 158-159) จะเห็นได้ว่า เทศกาลเซ็งเม้ง (清明节) เป็น 1 ใน 8 เทศกาลที่สำคัญตามประเพณีในรอบปีปฏิทินจีน ก่อนจะเข้าสู่เทศกาลเซ็งเม้ง จะเป็นช่วง “วันซุงซุง” (春分) แปลได้ว่า กลางฤดูใบไม้ผลิ ตามประเพณีจีนถือเป็นวันเริ่มต้นฤดูกาลไหว้บรรพบุรุษ หรือการเปิดประตูสุสาน จะเห็นได้ว่าลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนจะเริ่มไหว้บรรพบุรุษตามสุสานไปจนถึงช่วงเวลาดันเดือนเมษายนตามปฏิทินสมัยปัจจุบัน (วรัญญา อักโขมัย, 2565, น. 21) ซึ่งกิจกรรมในเทศกาลเซ็งเม้งนั้น แฝงไปด้วยกุศโลบายที่บรรพบุรุษชาวจีนได้ส่งต่อมายังรุ่นสู่รุ่น นอกเหนือจากการไหว้บรรพบุรุษของตนเองแล้ว ชาวจีนที่ได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย ยังมีความเชื่อเรื่องของ การทำบุญให้กับร่างนิรนาม (ศพไร้ญาติ) ซึ่งชาวจีนในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้สร้างสุสานสำหรับศพไร้ญาติ โดยใช้ชื่อสุสานนี้ว่า “อนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย” (中泰西归万众墓) หรือภาษาพูดนิยมเรียก กงหมอ (公墓) บ่วงหยิ่งหมอ (万人墓) ซึ่งเป็นที่บรรจุอัฐิของร่างนิรนาม หรือเหล่าดวงวิญญาณศพไร้ญาติ ที่ทางมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ เคยได้ทำพิธีมหาจุฬาลงกูศเก็บศพไร้ญาติมาแล้ว รวม 4 ครั้ง ซึ่งสุสาน “อนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย” สร้างตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2503 และในทุกปีทางมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ จะทำพิธีเคารพ เช่นไหว้ตามประเพณี ที่เรียกว่า “กงจี่” (公祭) ในวันที่ 3 เดือน 3 ตามปฏิทินจีน ซึ่งเป็นประเพณีปฏิบัติ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังคำกล่าวที่ว่า การเคารพเทิดทูนและเช่นสรวงบูชาบรรพชนผู้ล่วงลับไปแล้วเป็นกิจสำคัญของจีนทุกกลุ่ม เพียงแต่อาจคลายไปบ้างในบางถิ่น (ถาวร สิกขโกศล, 2554, น. 148)

พิธีกงจี้ (公祭) หมายถึง พิธีการวะหรือเคารพแบบสาธารณะ เป็นพิธีกรรมทางสังคมรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นพิธีที่ผู้ประกอบพิธีไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับผู้เสียชีวิต เพื่อแสดงความเคารพและรำลึกถึงผู้วายชนม์ พิธีกงจี้เคารพเซ่นไหว้ ในเทศกาลเซ็งเม้ง เป็นประเพณีที่มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ ปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คำว่า พิธี สามารถแบ่งได้ 5 หน่วย คือ 1) เป็นการจัดงาน 2) จัดขึ้นตามลัทธิความเชื่อ 3) จัดขึ้นตามขนบธรรมเนียมประเพณี 4) เป็นการจัดขึ้นเพื่อความหลัง และ 5) เป็นการจัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคล (สุริยา รัตนกุล, 2555, น. 3) เป็นอีกประเพณีที่มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถานให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นเสมือนการแสดงความรักบูชาต่อบรรพชนจีนไทย และสะท้อนเรื่องจิตสาธารณะของชาวจีน ซึ่งเป็นรากเหง้าของชาวจีนที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาขงจื๊อ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องการเคารพบรรพบุรุษ และการดำรงจารีตประเพณี เป็นคุณค่าที่สืบทอดมายาวนานและฝังรากอยู่ในความคิดของชาวจีนโพ้นทะเล (ณัฐธิดา สุขมนัส, 2539, น. 2) ดังนั้น พิธีกงจี้จึงยังคงสะท้อนการยึดถือหลัก “หลี่” (礼) ที่หมายถึง แบบแผนและระเบียบแห่งพิธีกรรม และหลัก “เหยิน” (仁) ที่หมายถึงมนุษยธรรมและความเมตตา อย่างไรก็ตาม พิธีกงจี้เซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่ายังมีปัญหาที่ไม่สามารถทำให้ลูกหลานคนรุ่นใหม่ในจังหวัด เข้าใจถึงอัตลักษณ์ประเพณีนี้ เพราะยังขาดความเข้าใจทางขั้นตอน รายละเอียดทางอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พิธีกรรม และภาษาเป็นต้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้เขียนทำการศึกษา โดยเริ่มต้นจาก ขั้นตอน รายละเอียด เช่น เครื่องเซ่นไหว้ ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของเครื่องเซ่นไหว้ ตลอดจนศึกษาคูณค่า ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและจิตอาสา และด้านวัฒนธรรม เพื่อธำรงอัตลักษณ์ และประเพณี ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบประเพณี คุณค่าที่มีต่อสังคมในปัจจุบัน รวมถึงการสืบทอดประเพณีทางสังคมที่บรรพบุรุษชาวจีนต้องการส่งต่อให้ลูกหลานในจังหวัดบุรีรัมย์ได้เผยแพร่ อนุรักษ์ และปฏิบัติตามความเชื่อของตนสืบต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

บทความฉบับนี้มีคำศัพท์ที่ถอดเสียงเป็นภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว และใช้คำศัพท์ตามระบบภาษาแต้จิ๋ว ซึ่งในที่นี้จะใช้อักษรภาษาไทยในการกำกับเสียง ผู้เขียนได้อิงตามการออกเสียงของบุคลากรมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากทางที่อื่น ๆ ที่มีการออกเสียงสำเนียงแต้จิ๋ว ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1

คำศัพท์ที่ถอดเสียงเป็นภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว

ลำดับ	ภาษาจีน	สำเนียงแต้จิ๋ว	ลำดับ	ภาษาจีน	สำเนียงแต้จิ๋ว
1	潮州时年八节	เตี้ยจิวสี่นึ่งเป๊ยกโจ้ย	10	往生钱	อ่วงแซจี้
2	清明	เซ็งเม้ง	11	发粿	ฮวกก้วย
3	春分	ซุงฮุง	12	大桔	ไต่กิก
4	公墓	กงหมอ	13	丸	อี้
5	公祭	กงจี้	14	苹果	เผ่งก้วย
6	福德老爷	ฮกเต็ก	15	弓蕉	เก็งเจีย

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	ภาษาจีน	สำเนียงแต้จิ๋ว	ลำดับ	ภาษาจีน	สำเนียงแต้จิ๋ว
7	伯公老爷	แป๊ะกง	16	番梨	อั้งไล้
8	五土龙神	โหวงไต้หวัน	17	祝文	จิกบู้ง
9	三牲五果	ซาแซโหวงก้วย	18	祭文	จี้บู้ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนและรายละเอียดของพิธีงิ้วเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของพิธีงิ้วเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ศึกษาโดยการมีส่วนร่วมในพิธีงิ้วเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย
 2. การสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพิธีงิ้วเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย จึงมุ่งเน้นสัมภาษณ์จากบุคคลที่มีความรอบรู้ในพิธี ในการศึกษาบทความนี้ ผู้เขียนได้มีการจดบันทึก สัมภาษณ์ผู้รู้ คือ คุณณรงค์ อารงอนันต์สกุล (ชิงแซอ่า) เมื่อปี พ.ศ. 2567 ตำแหน่ง อดีตหัวหน้าฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา และ คุณธนกร ทองธรรมศิริ ตำแหน่ง เลขานุการมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน
- นอกเหนือจากการวิจัยภาคสนาม และการสัมภาษณ์แล้ว ผู้เขียนได้ใช้การบันทึกวิดีโอ และการถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ภาพถ่ายแต่ละสถานการณ์ที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
บทความฉบับนี้ ผู้เขียนกำหนดพื้นที่ศึกษา คือ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์
2. ขอบเขตด้านเวลา
บทความฉบับนี้ ผู้เขียนกำหนดระยะเวลาการศึกษาไว้ ดังนี้

ตาราง 2

กรอบกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่และขอบเขตด้านเวลา

กิจกรรม	ช่วงระยะเวลา
เก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ สรรวจ สังเกตการณ์ เข้าร่วม พิธีงิ้วเซ็งเม้ง สุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์	เมษายน 2567 / 2568 / 2569

ตาราง 2 (ต่อ)

กิจกรรม	ช่วงระยะเวลา
เขียนบทความ	เมษายน - มิถุนายน 2569
ตรวจสอบข้อมูล / แก้ไขให้สมบูรณ์	มิถุนายน – สิงหาคม 2569
เผยแพร่บทความ	สิงหาคม 2569

ขั้นตอนและรายละเอียดของพิธีงจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย

การศึกษาพิธีงจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนจีนไทย กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน มุ่งอภัยขัณฑ์ และรายละเอียดประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยศึกษาดังนี้

ขั้นตอนของพิธีงจีเซ่งเม้งใหญ่ เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย

ในวันที่ 3 เดือน 3 (三月初三) ตามปฏิทินจีนของทุกปี มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีการทำพิธีงจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนจีนไทย เนื่องจากวันเวลาดังกล่าวนี้นี้ ตามบันทึกโบราณถือว่าเป็นเทศกาลโกวเซ่งเม้ง (古清明) หรือเหล่าเซ่งเม้ง (老清明) ซึ่งมีความหมายว่า เซ่งเม้งโบราณกาล โดยมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ มีธรรมเนียมขั้นตอนในพิธี ดังนี้

1. ให้อวยพรคุณศาลฮกเต็ก ศาลแป๊ะกง และศาลโหวงโหว

ในวันที่ 3 เดือน 3 ตามปฏิทินจีน สถานที่แห่งแรก และพิธีแรกที่ต้องปฏิบัติ คือ การให้อวยพรคุณเจ้าที่ในสุสาน มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมฯ จะเตรียมเครื่องเซ่นไหว้เทพเจ้า โดยจะมีชุดซาแซโหวงก้วย (三牲五果) หมายถึง ชุดเนื้อสัตว์ 3 อย่างและผลไม้ 5 อย่าง น้ำชา สุรา ธูป เทียนสีแดง กระดาษเงิน กระดาษทองสำหรับไหว้เทพเจ้า และรวมไปถึงหนังสือประพันธ์บทสรรเสริญเจ้าที่ หรือจิกบุง (祝文) บริเวณข้างในศาลเจ้าที่ ซึ่งจะวางเรียงตามลำดับเครื่องเซ่นไหว้ที่ถูกต้อง หลังจากถึงเวลาอันเหมาะสม นายพิธีจะกล่าวเปิดพิธี ดังตัวอย่าง 【公祭仪式开始。起鼓，再起鼓，三起鼓，奏大乐。】 ซึ่งในการกล่าวทั้งหมด จะเน้นการใช้สำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก และตีกลองให้สัญญาณ และบรรเลงดนตรีจีนหลอแก้วประกอบพิธี หลังจากนั้นเชิญประธาน คณะกรรมการ และชาวตลาดที่มาร่วมพิธีงจีเซ่งเม้ง ร่วมเซ่นไหว้ศาลฮกเต็ก ศาลแป๊ะกง และศาลโหวงโหวตามลำดับ โดยเริ่มจากประธานในพิธีจะเป็นผู้จุดเทียน จุดธูป ถวายสุรา ถวายดอกไม้สด ถวายน้ำชา ถวายจิกบุง (祝文) และหลังจากการถวายหนังสือประพันธ์บทสรรเสริญเจ้าที่แล้ว นายพิธีจะกล่าวคำประพันธ์บทสรรเสริญต่อเจ้าที่ เป็นสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งผู้เขียนได้จดบันทึกตัวอย่างคำประพันธ์บทสรรเสริญต่อเจ้าที่ (จิกบุงนิยมเขียนอักษรจีนตัวเต็ม) มีดังนี้

... “維之窀穸，仰賴神功，朝夕護佑，祀典宜崇 謹具牲醴，聊表寸衷，帷神鑒之，永奠厥封” ... 伏維尚饗

ผู้เขียนเรียบเรียงคำแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ... “ด้วยสุสานแห่งนี้เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณบรรพชนขออาศัยบารมีแห่งเทพเจ้า โปรดคุ้มครองทั้งทิวาและราตรี พิธีบูชาจึงควรได้รับการประกอบอย่างสมเกียรติบัดนี้ ข้าพเจ้าทั้งหลายได้จัดเตรียมเครื่องเซ่นและสุรา เพื่อแสดงความอาลัยและกตัญญู ขอเทพเจ้าทรงโปรดรับรู้และเมตตา ให้สุสานแห่งนี้สงบ มั่นคง และเป็นสิริมงคลสืบไป” ...ขอน้อมกราบอัญเชิญ โปรดเสด็จมารับเครื่องสักการบูชาด้วยเทอญ (คุณณรงค์ อารังคือนันต์สกุล, สัมภาษณ์, 2567)

หลังจากนายพิธิกล่าวคำประพันธ์ทศรเสริญต่อเจ้าที่เสร็จสิ้นแล้ว นายพิธิจะกล่าวเชิญคณะดนตรีจีน เริ่มบรรเลงดนตรีจีนหล่อแก้วประกอบอีกครั้ง และจะเริ่มกล่าวเชิญประธาน คณะกรรมการ และชาวตลาดที่มาร่วมพิธีงจี เริ่มการถวายสุรา และถวายเครื่องเซ่นไหว้อื่น ๆ จนครบ แล้วหลังจากนั้น จะถวายกระดาษเงินกระดาษทองปิดท้าย และเผาส่งกระดาษเงินกระดาษทอง เป็นอันเสร็จพิธีหน้าศาลเจ้าที่

ภาพ 1

ภาพศาลไถ่ตึง (ฮกเต็ก) ศาลแป๊ะกง และศาลโหวงโหว่ ตามลำดับ ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 19 เมษายน 2569 ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพ 2

ภาพการอ่านคำกล่าวสรรเสริญต่อหน้าศาลเจ้าที่ ในพิธีงจีเซ่งเม้ง

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 19 เมษายน 2569 ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

2. กงจี เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย

หลังจากไหว้ขอบคุณศาลเจ้าที่เสร็จสิ้น จะเริ่มทำพิธีงจี ซึ่งเป็นพิธีหลักในลำดับถัดมาเจ้าหน้าที่จัดเรียงเครื่องเซ่นไหว้ หน้าสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย เครื่องเซ่นไหว้โดยทั่วไปจะมีลักษณะคล้ายกับชุดไหว้เจ้าที่ แต่จัดเตรียมในปริมาณที่มากขึ้น นอกจากนี้ ยังนิยมจัดอาหารคาว ขนม และของโปรดต่าง ๆ ที่ผู้เซ่นไหว้เองชอบรับประทาน มาร่วมเซ่นไหว้ด้วย หลังจากถึงเวลาอันเหมาะสม นายพิธิจะกล่าวเปิดพิธี ดนตรีจีนหล่อแก้วบรรเลง หลังจากนั้นเชิญประธาน คณะกรรมการ และชาวตลาดที่มาร่วมพิธีงจี ร่วมเซ่นไหว้บรรพ

ชนนิรนามจีนไทย ตามลำดับอาวุโส ประธานจะเป็นผู้จุดเทียน จุดธูป ถวายเหล้า ถวายดอกไม้สด ถวายน้ำชา ถวายหนังสือประพันธ์บทไว้อาลัยบรรพชนจีนไทย หรือ จี้บຶ່ງ (祭文) ซึ่งจะมีเนื้อหาที่แตกต่างกับจี้กบຶ່ງ (祝文) และหลังจากการถวายจี้บຶ່ງแล้ว นายพิธีจะกล่าวคำประพันธ์บทไว้อาลัยต่อบรรพชนนิรนามจีนไทย โดยผู้เขียนได้บันทึก มีตัวอย่างบทไว้อาลัยบรรพชนจีนไทย (จี้บຶ່ງนิยมเขียนอักษรจีนตัวเต็ม) ดังนี้

... “吁呼！歲序易转，物換星移，寒食乍過，又屆清明 惊韶光流逝，感人世之滄桑，哀我生之須臾…，嗟乎！ 窃維先友，历盡艱苦，沐雨櫛風，披荆斩棘…願我先友之靈，保佑後昆，物阜年豐。” … 伏維尚饗

ผู้เขียนเรียบเรียงคำแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ...“โอ้หนอ กาลเวลาเวียนเปลี่ยน ฤดูกาลผันผ่านสรรพสิ่งแปรเปลี่ยน ดวงดาวเคลื่อนคล้อย เทศกาลหวนส้อมีงผ่านพ้น บัดนี้เวียนมาถึงเซ่งเม้งอีกครั้ง ครั้นตระหนักถึงการไหลผ่านแห่งกาลเวลา ย่อมสะท้อนใจต่อความผันแปรแห่งโลกมนุษย์ และเศร้าสลดต่อความสั้นแห่งชีวิตคน... โอ้หนอ เมื่อนึกถึงบรรพชนและผู้ล่วงลับ ซึ่งได้ผ่านความทุกข์ยากนานัปการ ตรากตรำกลางแดดฝน ฝ่าฟันอุปสรรค และความยากลำบากทั้งปวง จนสร้างรากฐานและคุณูปการสืบมาถึงลูกหลานในวันนี้...ขอวิญญานแห่งบรรพชน โปรดคุ้มครองลูกหลาน ให้บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ พืชพรรณธัญญาหารบริบูรณ์ และมีความสุขทุกปี”... ขออัญเชิญดวงวิญญานแห่งบรรพชน โปรดมารับเครื่องเซ่นไหว้ และอำนวยการแก่ลูกหลานด้วยเทอญ (คุณณรงค์ อารังค่อนันต์สกุล, สัมภาษณ์, 2567)

หลังจากนายพิธีกล่าวคำประพันธ์บทสรรเสริญต่อเจ้าที่เสร็จสิ้นแล้ว นายพิธีจะกล่าวเชิญคณะดนตรีจีน เริ่มบรรเลงดนตรีจีนหล่อไกวประกอบอีกครั้ง และจะเริ่มกล่าวเชิญประธาน คณะกรรมการ และชาวตลาดที่มาร่วมพิธีกบຶ່ງ เริ่มการถวายสุรา และถวายเครื่องเซ่นไหว้อื่น ๆ จนครบแล้ว จะถวายอ่องแซจี้ กระดาษเงิน กระดาษทองปิดท้าย และเผาอ่องแซจี้ หรือใบเบิกทางให้ดวงวิญญาน และกระดาษเงินกระดาษทอง ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าดวงวิญญานยังคงอยู่ และยังสามารถรับสิ่งของเซ่นไหว้และเงินกระดาษที่คนเผาไปให้ได้ (Shiya & Onkam. 2020, p. 42) และจุดประทัดเป็นขั้นตอนสุดท้ายเป็นอันเสร็จพิธี

ภาพ 3

ภาพการอ่านคำกล่าวสรรเสริญต่อหน้ากงหม่อ ในพิธีกบຶ່ງ

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2568 ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพ 4

ภาพเผาส่งกระดาษเงินกระดาษทองตามความเชื่อของชาวจีน หลังทำพิธีกึ่งจี

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2568 ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

จากข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตอนของพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ จะจัดขึ้นในวันที่ 3 เดือน 3 ตามปฏิทินจีนของทุกปี โดยจะเริ่มจากการไหว้ขอขอบคุณศาลเจ้าที่ และทำพิธีกึ่งจีเคารพเซ่นไหว้หน้าสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ซึ่งพิธีนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ ประเพณี นอกจากนี้ หากเชื่อมโยงกับแนวคิดปรัชญาขงจื้อ จะพบว่าพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง สะท้อนหลัก “หลี่” (礼) หรือแบบแผนพิธีกรรม และหลัก “เหยิน” (仁) หรือมนุษยธรรม หรือความเมตตา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมจีน ซึ่งพิจารณาได้จากบทประพันธ์กล่าวสรรเสริญศาลเจ้าที่ และบทประพันธ์ไว้อาลัย ที่มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

รายละเอียดของพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย

รายละเอียดของพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องเซ่นไหว้ และความหมายเชิงสัญลักษณ์ของเครื่องเซ่นไหว้ ดังนี้

เครื่องเซ่นไหว้

ในวันทำพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง ของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ จะมีการเตรียมของไหว้ 4 ชุด ได้แก่ 1. ชุดไหว้ศาลไถ่ตัง หรือเทพเจ้าฮกตึ้ง (福德老爷) 2. ชุดไหว้ศาลแป๊ะกง (伯公老爷) 3. ชุดไหว้ศาลโหวงโหว หรือเทพเจ้าที่ดินทั้ง 5 ทิศ (五土龙神) โดยทั้ง 3 แห่งนี้เป็นเจ้าที่ประจำสุสานตามความเชื่อ และ 4. ชุดไหว้กงหม่อ หรือสุสานบรรพชนนิรนามจีนไทย (中泰万众公墓) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุดไหว้ ได้แก่ ชุดกราบไหว้เจ้าที่ และชุดไหว้ระลึกบรรพชน ดังนี้

1. ชุดกราบไหว้เจ้าที่

การไหว้เจ้าที่เป็นการให้เกียรติและขอบคุณที่ช่วยดูแลสุสาน ซึ่งสุสานสว่างจรรยาธรรม มีศาลเจ้าที่ประจำสุสาน 3 แห่งด้วยกัน ได้แก่ ศาลฮกตึ้งเหล่าเอี้ย หรือเทพเจ้าฮกตึ้ง (福德老爷) ศาลแป๊ะกง (伯公老爷) และศาลโหวงโหว หรือเทพเจ้าที่ดินทั้ง 5 ทิศ (五土龙神) ซึ่งมีชุดไหว้ที่เป็นประเพณีปฏิบัติ ดังนี้ กระดาษรูป และรูป 5 ดอก เทียนแดง 1 คู่ ชุดไหว้ซาแซ (เนื้อสัตว์ 3 อย่าง) ชุดผลไม้ 5 อย่าง ข้าวสวย 5 ถ้วย ถ้วยน้ำชา หรือถ้วยเหล้า (จำนวนเท่ากับจำนวนข้าว) ถ้วยน้ำดื่ม (จำนวนเท่ากับจำนวนข้าว) ขนมมงคลต่าง ๆ เช่น ขนมอี๋ ขนมฮวกก้วย เป็นต้น และกระดาษเงินกระดาษทอง สำหรับชุดไหว้เจ้าที่

2. ชุดไหว้ระลึกบรรพชนนิรนาม

การเซ่นไหว้บรรพชนนิรนาม เป็นหัวใจหลักของพิธี เพื่อระลึกถึงคุณงามความดีและแสดงความปรารถนาดีให้แก่บรรพชนนิรนามจีนไทย สิ่งที่ต้องเตรียมในการไหว้ทั้งหมด มีความใกล้เคียงกับชุดกราบไหว้เจ้าที่ แต่จะมีจำนวนที่มากขึ้น ซึ่งมีชุดไหว้ที่เป็นประเพณีปฏิบัติ ดังนี้ เทียนแดง 1 คู่ กระจกธูป และธูปจำนวนมาก (ท่านละ 1 ดอก) ชุดไหว้ชาแซ ขนมนมกลต่าง ๆ เช่น ขนมห่อ ขนมหวกกล้วย เป็นต้น หรือขนมอบอื่น ๆ ตามความต้องการของผู้ไปไหว้ ชุดผลไม้มงคล เช่น ส้ม แอปเปิ้ล กล้วย ส้มโอ และสับปะรด เป็นต้น ข้าวสวย อาหารคาวต่าง ๆ ถ้วยน้ำชา หรือถ้วยสุรา ถ้วยน้ำดื่ม กระดาษเงินกระดาษทอง และกระดาษอั่งวั่งแซงจี

ภาพ 5

ภาพเครื่องเซ่นไหว้สุสานบรรพชน

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2568 ณ สุสานมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์

ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของเครื่องเซ่นไหว้

เครื่องเซ่นไหว้ที่ใช้ในพิธีกึ่งจีเซ็งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย ไม่ได้เป็นสิ่งของสำหรับประกอบพิธีเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนระบบความเชื่อ ค่านิยม และมโนทัศน์ของชาวจีนที่ให้ความสำคัญกับความอุดมสมบูรณ์ ความเป็นสิริมงคล และความเมตตาจิตสาธารณะ ปรารถนาดีต่อผู้ล่วงลับ โดยการเลือกเครื่องเซ่นไหว้แต่ละประเภทมักสัมพันธ์กับความหมายเชิงมงคลที่สืบทอดผ่านวัฒนธรรมจีนมาอย่างต่อเนื่อง

ชาแซ (三牲) ในกลุ่มอาหารคาว เนื้อสัตว์ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเครื่องเซ่นไหว้ เพราะสื่อถึงความสมบูรณ์ และการแสดงความเคารพอย่างสูงต่อเทพเจ้า หรือบรรพบุรุษ โดยชาแซ ประกอบไปด้วย 1) หมู มีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์และความมั่งคั่ง 2) ไก่ สื่อถึงความเป็นสิริมงคล ความก้าวหน้า และความขยันขันแข็ง และ 3) เป็ด มีความหมายเชื่อมโยงกับความสำเร็จ ความเจริญในหน้าที่การงาน และการได้รับเกียรติหรือตำแหน่ง (Lan และ นริศ วศิโน, 2019, p. 358).

โหงวถั่ว (五果) ผลไม้ทั้ง 5 ซึ่งผลไม้มงคลเป็นอีกองค์ประกอบที่สะท้อนความหมายเชิงความเชื่อของชาวจีนอย่างชัดเจน ประกอบด้วย ส้มหรือไต่กิก (大桔) สื่อถึงโชคลาภและความเป็นสิริมงคล แอปเปิ้ลหรือฝ่งถั่ว (苹果) หมายถึงความสงบสุขและความร่มเย็น กล้วยหรือเก็งเจีย (弓蕉) มีความหมายถึงการเรียกโชคลาภและความเจริญเข้ามาในชีวิต ส้มโอหรืออั่ว (柚) สื่อถึงความสมบูรณ์พูนสุขและการมีกินมี

ใช้ ส่วนสับปรดหรืออั้งไล้ (番梨) เป็นสัญลักษณ์ของการเรียกทรัพย์และนำพาโชคลาภเข้ามา (ธนากร ทองธรรมศิริ, สัมภาษณ์, 2569)

สำหรับกลุ่มขนม มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเจริญงอกงามและความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เช่น ขนมอี๋ (丸) หรือขนมบัวลอย สื่อถึงความรัก ความสมัครสมาน และความกลมเกลียวของสมาชิกในครอบครัว ขนมฮวกก้วย (发糕) หรือขนมถ้วยฟู สื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง ความเฟื่องฟู และการงอกงามในชีวิต ทั้งนี้อาจมีการเลือกใช้นิยมชนิดอื่นเพิ่มเติมตามความเชื่อหรือความประสงค์ของผู้ประกอบพิธี ขนมฮวกเปา (发包) ซาลาเปาแบบไม่มีไส้ หมายถึง การห่อความสุข หรือขนม สิวท้อ (寿桃) ซาลาเปารูปทรงลูกท้อสีชมพู เป็นขนมมงคลตามความเชื่อของจีนที่สื่อถึงความมีอายุยืนยาว สุขภาพแข็งแรง และความเป็นสิริมงคล (ธนากร ทองธรรมศิริ, สัมภาษณ์, 2569)

ดังนั้น เครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกึ่งจี ไม่ว่าจะเป็นของคาว ผลไม้ หรือขนม จึงเป็นมากกว่าสิ่งของที่ใช้ในพิธี แต่เป็นตัวแทนของความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนค่านิยม ความหวังต่อความเป็นสิริมงคล ความกลมเกลียว ความโชคดี ความสุขเป็นต้น อันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน

คุณค่าของพิธีกึ่งจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย

พิธีกึ่งจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทยของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ นับเป็นประเพณีปฏิบัติสำคัญที่มีคุณค่าในหลายมิติ นอกจากจะเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงมนุษยธรรมหรือความเมตตาต่อบรรพชนนิรนามจีนไทยแล้ว ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กระตุ้นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนให้ดำรงอยู่ในสังคมท้องถิ่น คุณค่าของพิธีดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคมและจิตอาสา และ 3) ด้านวัฒนธรรม

1) ด้านเศรษฐกิจ

พิธีกึ่งจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทยของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมืองเก่า ย่านการค้า ตลาดสด ร้านจำหน่ายเครื่องเซ่นไหว้ ร้านอาหาร ร้านกระดาดเงินกระดาดทอง เป็นต้น พ่อค้าแม่ค้าในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากก่อนถึงวันเซ่งเม้งใหญ่ กลุ่มบุคลากรมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถานจำเป็นต้องออกไปจับจ่ายซื้อข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบพิธีเซ่นไหว้ สิ่งของที่นิยมใช้ในการประกอบพิธี ได้แก่ หมู เป็ด ไก่ ผลไม้มงคล ขนมมงคล อาหารคาวหวาน ธูป เทียน กระดาดเงินกระดาดทอง รวมถึงของใช้ประกอบพิธีอื่น ๆ จำนวนมาก การใช้จ่ายเหล่านี้ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนในตลาดและร้านค้าท้องถิ่น

2) ด้านสังคมและจิตอาสา

พิธีกึ่งจีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทยของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นพิธีที่ทำให้คณะกรรมการมูลนิธิ คณะผู้สูงอายุ คณะก๊อญ คณะเก็งจู้ คณะหล่อโก้ว หน่วยกู้ภัยเยาวชน หรือประชาชนชาวตลาดมาช่วยกัน เช่น การทำขนม กลุ่มผู้สูงอายุจะช่วยการทำขนมมงคล และยังพับกระดาดเงินกระดาดทอง จัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ ล้วนเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้สูงอายุในมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถานร่วมกันทำ อีกทั้งคณะบุคลากรที่ดูแลสุสานมูลนิธิฯ ช่วยจัดเตรียมสถานที่ ทำความสะอาดสุสาน คณะกรรมการร่วมอำนวยความสะดวก คณะหล่อโก้วร่วมบรรเลงดนตรีจีนตามประเพณี ประชาชนที่เข้าร่วมช่วยแจกจ่ายอาหารเซ่นไหว้ สิ่งเหล่านี้สะท้อนจิตอาสา และการเสียสละเพื่อส่วนรวม

ภาพ 6

ภาพถ่ายกลุ่มอาวุโสร่วมกันทำซาลาเปา เพื่อเป็นขนมไหว้ในพิธีกฐี

ที่มา : เพจ Facebook มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน บุรีรัมย์ วันที่ 18 เมษายน 2569

3) ด้านวัฒนธรรม

พิธีกฐีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทยของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นประเพณีที่ช่วยธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นจีนให้คงอยู่ในท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์มีชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตั้งถิ่นฐานมายาวนาน โดยเฉพาะในเขตเมืองเก่า ย่านการค้า เช่น ถนนสุนทรเทพ ถนนสมรรถการ ถนนธานี ถนนหลักเมือง เป็นต้น (ธนากร ทองธรรมสิริ, 2564, น. 22) ซึ่งล้วนเป็นถนนสายอดีต เป็นพื้นที่สำคัญที่สะท้อนรากเหง้า ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเล พิธีกฐี สะท้อนวัฒนธรรมจีนแต่จิวที่มีคุณค่าและควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น การเขียนจิกบุง และจิกบุงด้วยปากกาเป็นตัวอักษรจีนตัวเต็ม การอ่านจิกบุงและจิกบุงเป็นสำเนียงภาษาจีนแต่จิว ดนตรีแต่จิวหรือหลอโก้ว การเรียงลำดับในพิธีกฐีตามอาวุโส เป็นต้น

จากคุณค่าของพิธีกฐี จะเห็นได้ว่า พิธีนี้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการปลูกฝังให้ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดบุรีรัมย์ ตระหนักถึงรากเหง้าและอัตลักษณ์ของตนเอง แม้สังคมปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยี และวิถีชีวิตสมัยใหม่ พิธีกฐีเซ่งเม้ง เคารพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทยของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ ยังมีคุณค่าในด้านการสืบสานวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ผ่านการสังเกต การเข้าร่วม การช่วยเหลือ และการลงมือปฏิบัติจริง จึงได้ซึมซับความหมายของประเพณี และเมื่อเติบโตขึ้นก็สามารถรับหน้าที่ในการสืบทอดพิธีต่อจากผู้ใหญ่ได้ ด้วยเหตุนี้ พิธีกฐีจึงไม่ได้เป็นเพียงพิธีช่วงเดือนมีนาคมเมษายนเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษา ความทรงจำของชาวจีนในจังหวัดบุรีรัมย์ และอัตลักษณ์ความเป็นจีนไทยให้ดำรงอยู่ต่อไปในมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ และสังคมบุรีรัมย์อย่างมั่นคง

ภาพ 7

ภาพถ่ายพิธีกิ่งจี่หน้ากงหม่อ เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2567 ณ สุสานสว่างจรรยาธรรม

ที่มา : ผู้เขียน บันทึกภาพ ณ วันที่ 11 เมษายน 2566 ณ สุสานสว่างจรรยาธรรม จังหวัดบุรีรัมย์

สรุป

พิธีกิ่งจี่เซ่งเม้ง แกรงพสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย กรณีศึกษา มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นประเพณีสำคัญที่มูลนิธิสว่างจรรยาธรรมฯ ได้สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันที่ 3 เดือน 3 ตามปฏิทินจีน ณ สุสานสว่างจรรยาธรรมหรือหงษ์ขัว ซึ่งจะจัดพิธีบริเวณหน้าหลุมสุสานอนุสรณ์บรรพชนนิรนามจีนไทย พิธีดังกล่าวมีความสำคัญทั้งในฐานะพิธีทางความเชื่อ และในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนวิถีชีวิต ค่านิยม อัตลักษณ์ และความทรงจำร่วมของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในท้องถิ่นบุรีรัมย์ ประเพณีนี้ไม่ได้เป็นเพียงการเซ่นไหว้ตามธรรมเนียมจีนเท่านั้น แต่ยังสะท้อนแนวคิดปรัชญาขงจื้อ สะท้อนหลัก “礼” หรือแบบแผนพิธีกรรม และหลัก “仁” หรือมนุษยธรรม หรือความเมตตา แก่บรรพชนนิรนามจีนไทย ซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงความเมตตาและจิตสาธารณะ พิธีดังกล่าวจึงมีความหมายลึกซึ้ง เพราะเป็นโอกาสให้ทุกคนร่วมประกอบพิธี ทำบุญอุทิศส่วนกุศล และสืบสานประเพณีให้คงอยู่ต่อไป ในอีกมิติหนึ่ง พิธีกิ่งจี่ยังเป็นพื้นที่แห่งความทรงจำร่วมของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตเข้าด้วยกัน ผ่านการรำลึกถึงบรรพชนกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลผู้บุกเบิก และกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนที่เคยมีบทบาทในการสร้างรากฐาน การประกอบพิธีในทุก ๆ ปี จะทำให้ความทรงจำเกี่ยวกับคนรุ่นก่อน ความยากลำบากของคนรุ่นก่อน ความสัมพันธ์ของคนในมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน หรือความสัมพันธ์ของชุมชนได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง พิธีนี้จึงไม่ได้เป็นเพียงการปฏิบัติตามธรรมเนียมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างและรักษาความทรงจำทางสังคมที่ทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีตระหนักถึงรากเหง้า ตัวตน และคุณค่าร่วมของตนเอง นอกจากนี้พิธีกิ่งจี่เซ่งเม้ง เป็นมากกว่าประเพณีประจำปี หากแต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่แห่งความทรงจำร่วม ประเพณีนี้จึงควรค่าแก่การศึกษา บันทึก อนุรักษ์ และสืบทอด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรมจีนโพ้นทะเลในจังหวัดบุรีรัมย์ และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้สำเร็จได้โดยได้รับการสั่งสอน ถ่ายทอดความรู้โดยตรงจากคุณณรงค์ อารงอนันต์สกุล (หยี่แปะ) และคุณธนากร ทองธรรมสิริ ขอขอบคุณหยี่แปะที่ถ่ายทอดความรู้ ให้ผู้เขียนได้มีโอกาสเป็นนายพิธี ในพิธีกฐี สอนคำอ่านจักขุและจักขุเป็นภาษาสำเนียงแต้จิ๋ว บอกความหมาย และขั้นตอนข้อควรจำในพิธี และได้เน้นย้ำให้ผู้เขียนอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมจีนโพ้นทะเลต่อไป สุดท้ายนี้ขอขอบคุณตัวผู้เขียนเองที่รวบรวมความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอด จนสามารถเขียนงานบทความวิชาการออกมา เพื่อเผยแพร่พิธีกฐีซึ่งเมิ่งของมูลนิธิสว่างจรรยาธรรมสถาน จังหวัดบุรีรัมย์สำเร็จอย่างที่ตั้งใจไว้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธิดา สุขมนัส. (2539). *ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ถาวร ลิกโกศล. (2554). แต้จิ๋ว : จีนกลุ่มน้อยที่ยิ่งใหญ่. มติชน.
- ธนากร ทองธรรมสิริ และโอชัยญา บัวธรรม. (2564). แนวทางสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นในเขตพื้นที่เมืองเก่าบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 21-34.
- นริศ วศิโน และ Lan, Y. D. (2562). เทศกาลเซ็งเม้ง: กรณีศึกษาเปรียบเทียบชาวจีนแต้จิ๋วในจังหวัด กรุงเทพมหานคร และชาวจีนในเมืองซัวเถา. *วารสารศิลปกรรมบูรพา*, 20(3), 353-363.
- พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์. (2560). ประเพณีเซ็งเม้ง : คุณค่าที่มีต่อสังคมใน เมืองหาดใหญ่. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(1), 72-80.
- วรัญญา อักโขมี. (2565). วัฒนธรรมด้านวันสำคัญ. *วารสารวัฒนธรรมจีนที่มีอิทธิพลในประเทศไทย*, 2(1), 20-24.
- ศิลปวัฒนธรรม. (2568). เซ็งเม้ง เทศกาลไหว้บรรพบุรุษ จีนกับในเมืองไทยต่างกันอย่างไร. https://www.silpa-mag.com/culture/article_130164
- สุริยา รัตนกุล. (2555). *พิธีกรรมในศาสนา เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- HakkaPeople (Thai). (2008). เทศกาลเซ็งเม้ง 清明节 ประเพณีเดือน 3. <https://hakkapeople.com/node/166.html>
- Shiya, L., & Onkam, I. (2020). ศึกษาเปรียบเทียบประเพณีในรอบปีของชาวจีนแต้จิ๋ว: กรณีศึกษาย่านเยาวราชประเทศไทยและจังหวัดก๊กเอี้ย มณฑลกว่างตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารศิลปศาสตร์วิชาการและวิจัย*, 15(2), 28-45.